

DOKUMENTUM

Kádár János 1956 november 1-i rádióbeszéde

Magyar munkások! Parasztok! Értelmiségiek!

Sorsdöntő órában szólunk azokhoz, akiket a nép és a haza iránti hűség, a szocializmus tiszta eszméinek becsületes szolgálata vezetett ahhoz a párthoz, melyet a szocializmus magyar képviselői: Rákosi és klikkje vak és bűnös politikával a zsarnokság és nemzeti rabság eszközévé züllesztettek. Ez a kalandorpolitika lelkiismeretlen módon eltékozolta azt az erkölcsi és eszmei örökséget, melyet ti a régi világban becsületes harccal és véráldozattal egybegyűjtöttetek, melyet ti nemzetünk függetlenségéért és demokratikus haladásunkért vívott küzdelemben megszereztek. Rákosiék súlyosan megsértették nemzeti tisztességünket és önérzetünket, amikor semmi-bevették hazánk szuverenitását, szabadságát és könnyelműen tékozlották nemzeti vagyónkat.

Népünk dicsőséges felkelése lerázta a nép és az ország nyakáról a Rákosi-uralmat, kivívta a nép szabadságát és az ország függetlenségét, amely nélkül nincs és nem lehet szocializmus. Bátran elmondhatjuk: ennek a felkelésnek eszmei és szervezeti vezetői, előkészítői a ti soraitokból kerültek ki. A magyar kommunisták, írók, újságírók, egyetemisták, a hazug vádak alapján bebörtönzött régi harcosok, az első sorokban küzdöttek a Rákosi-féle önkényuralom és kalandorpolitika ellen. Büszkéek vagyunk arra, hogy a fegyveres felkelésben, annak vezetésében becsülettel helytálltatok, áthatva igazi hazaszeretettől, a szocializmus iránti hűségtől.

Őszintén beszélünk hozzátok. A nép felkelése válaszút elé érkezett. Vagy lesz elég ereje a magyar demokratikus pártoknak vívmányaik megszilárdítására, vagy szembe kerülünk a nyílt ellenforradalommal. Nem azért ömlött a magyar ifjak, honvédek, munkások, parasztok vére, hogy a Rákosi-féle önkényuralmat az ellenforradalom uralma váltsa fel. Nem azért harcoltunk, hogy a munkásosztály kezéből kiragadják a bányá-

kat és a gyárakat, a parasztságtól a földet. Vagy biztosítja a felkelés népünk számára a demokrácia alapvető vívmányait: a gyülekezési és szervezkedési jogot, személyes szabadságot és biztonságot, a jogrendet, a sajtószabadságot, a humanizmust, az emberséget - vagy visszasüllyedünk a régi úri világ rabságába és ezzel együtt idegen szolgaságba. Annak komor és riasztó veszélye is fennáll, hogy idegen fegyveres beavatkozás Korea tragikus sorsára juttatja hazánkat.

Népünk és hazánk jövője és sorsa fölötti aggodalom arra int bennünket, hogy mindent megtegyünk a súlyos veszély elhárítására, eloltsuk az ellenforradalom, a reakció tűzfészkeit, véglegesen megszilárdítsuk demokratikus rendünket és biztosítsuk a normális termelőmunkát, a normális élet feltételeit: a békét, a rendet és a nyugalmat.

E súlyos órákban azok a kommunisták, akik eddig is harcot vívtak a Rákosi-önkényuralommal, számtalan igaz hazafi és szocialista óhajának megfelelően elhatározták, hogy új pártot alapítanak.

Az új párt egyszer s mindenkorra szakít a mult bűneivel!

Védi és védeni fogja mindenkivel szemben nemzeti becsületünket, hazánk függetlenségét. Ezen az alapon, a nemzeti függetlenség alapján építi ki testvéri viszonyát a világ minden haladó szocialista mozgalmával és pártjával. Ezen az alapon, a nemzeti függetlenség alapján kíván baráti viszonyt minden közeli és távoli országgal, elsősorban a szomszédos szocialista országokkal.

Védi és védeni fogja a Magyar Köztársaság vívmányait: a földreformot, a gyárakat, a bankok, a bányák köztulajdonba vételét, népünk vitathatatlan szociális és kulturális eredményeit.

Védi és védeni fogja a demokrácia és a szocializmus ügyét, amelynek megvalósítását nem idegen példák szolgálai másolásával, hanem országunk gazdasági és történelmi sajátosságainak megfelelő módon és úton egye-

síti, támaszkodva a sztalinizmustól és minden dogmatizmustól mentes marxizmus-leninizmusra, a tudományos szocializmus tanításaira, valamint a magyar történelem és kultúra forradalmi és haladó hagyományaira.

Történelmünk e nagyszerű, de súlyos szakaszában felhívunk minden magyar dolgozót, akit a nép és haza odaadó szeretete vezérel, hogy csatlakozzék pártunkhoz, amelynek neve Magyar Szocialista Munkáspárt.

A párt mindenekelőtt az öntudatos munkások támogatására számít, mert a munkásszocialista célkitűzéseit vallja magáénak. A párt tagja lehet egyéni jelentkezés alapján minden magyar dolgozó, aki magáévá teszi az előbbi elveket és nem terheli felelősség a Rákosi-klikk bűnös politikájáért és uralmáért. Várjuk mindazokat, akiket a multban visszariasztott a szocializmus szolgálatától Rákosiék népellenes politikája és bűnös vezetése.

A párt szervezésének megindítására, ügyeinek intézésére és a pártalapító országos kongresszus legsürgősebb összehívására előkészítő bizottság alakult, amelynek tagjai Donáth Ferenc, Kádár János, Kopácsi Sándor, Lo-

sonczy Géza, Lukács György, Nagy Imre és Szántó Zoltán. A párt lapot ad ki, melynek címe: Népszabadság.

Munkások! Parasztok! Értelmiségiek!

Az új párt, az MSzMP részt vállal a függetlenség és a demokrácia megszilárdításáért vívott harcból, küzd népünk szocialista jövőjéért. Tisztán áll előttünk, hogy soha nem volt nagyobb szükség a demokratikus erők összefogására, mint most. Azzal fordulunk az újonnan alakuló demokratikus pártokhoz, elsősorban a másik munkáspárthoz, a szociáldemokrata párthoz, hogy minden erővel, a kormányzat megszilárdításával küzdjünk le az ellenforradalommal járó külső beavatkozás veszélyét. Népünk vérével bizonyította, hogy rendületlenül támogatja a kormánynak a szovjet erők teljes kivonására irányuló követelését. Nem akarunk további függőséget! Nem akarjuk, hogy hadszíntérré váljék az ország! Minden becsületes hazafihoz szólunk! Fogjunk össze, a magyar függetlenség, a magyar szabadság diadaláért!

Budapest, 1956. november 1.

Az MSzMP Intéző Bizottsága

Ezt a beszédet azért foglaltuk bele jelen kötetünkbe, mert Magyarországon 25 éve hozzáférhetetlen. A budapesti Népszabadság 1981 őszén közölt évfordulós visszaemlékezései sem tesznek említést róla. Holott ez a beszéd jórészt ténykérdést illetően világosságot teremt. Csak a legfontosabbra korlátozódunk:

1. Az október 23 és november 1 közötti eseményeket, a beszéd hangjából ítélhetően; Kádár János mint forradalmár élte át. Büszke arra, hogy annak « eszmei és szervezeti vezetői, előkészítői » a kommunisták soraiból kerültek ki.

2. A Magyar Szocialista Munkás Pártot nem november 3-án alapították a szovjet beavatkozás előkészítésére és igazolására, hanem november 1-én, a forradalom « sorsdöntő óráiban » és a forradalomban való demokratikus részvétel perspektívájában.

3. Az új pártot azért kellett megalakítani, mert a régi — az MKP-ból lett MDP — összeomlott. Kádár beszéde közvetve adja hírül az MDP megszűnését. Számít arra, hogy a Rákosi-klikk teherterheléstől megszabadult, « szta-

linizmustól és minden dogmatizmustól mentes » új párt hívekre fog találni a dolgozó rétegekben.

4. A forradalomnak ebben a sorsdöntő pillanatában Kádár Jánost és az általa képviselt előkészítő bizottságot — Nagy Imrét, Donáth Ferencet, Kopácsi Sándort, Losonczy Gézát, Lukács Györgyöt, Szántó Zoltánt — erősen foglalkoztatja, sőt nyugtalanítja az ellenforradalmi veszély. A reakció előretörésétől egyrészt az 1945 utáni korszak vívmányait féltik, másrészt az október 23 után kivívott « gyülekezési és szervezkedési jogot, személyes szabadságot és biztonságot, a jogrendet, a sajtószabadságot ». Aggódba mérlegelik az « idegen fegyveres beavatkozás » veszélyét is. Mindezeknek elhárítására, « demokratikus rendünk végleges megszilárdítására » harcra hívják a hazafias és haladó erőket.

5. Így látták tehát a helyzetet 1956 november elsején a Rákosi és Sztalin örökségével szakító magyar kommunisták. Ebben a szellemisségben indult meg új pártjuk újonnan alapított lapja, a Népszabadság is, melynek 1956 november 2-i « I. évf. 1. szám »-a első oldalán egymás mellett közli Kádár fenti rádióbeszédét és Magyarország semlegességének ünnepélyes kinyilvánítását (1. facsimile); az utóbbi híradás arra is kitér, hogy milyen « idegen fegyveres erők » vonulnak be az országba. A Népszabadság november 4-e előtti számaiból (összesen kettőről van szó), világosan kitűnik, hogy az új kommunista vezetőség azonosult a forradalommal, s vállalta a merőben új — de tiszta — indulás nehézségeit.

6. Hogy ennek a szándéknak nem lett folytatása, az a szovjet politikai és katonai beavatkozás számlájára írható. A szovjet-kommunista restauráció, valószínűleg Kádár tudtán kívül, már november 1-én útban volt. Ugyanaznap este, röviddel azután, hogy fenti beszédét a Szabad Kossuth rádióban elmondta, Kádár János — máig is tisztázatlan körülmények között — eltűnt Budapestről. Csak november 4-e után tűnik fel ismét, ezúttal már mint a szovjet vonalak mögött létrehozott (szolnoki?) ellenkormány névleges vagy valóságos feje. Az említett « munkás-paraszt-forradalmi » ellenkormány első nyilatkozatai még maguk is részben jogosnak ismerik el az októ-

ber 23-i népfelkelést, de azt állítják, hogy az jóvátehetően ellenforradalomba torkollt. Ennek elhárítására nem maradt más hátra, mint a külföldi fegyveres beavatkozás. Szembetűnő a különbség a november 1-i állásponttal, amely szintén a szocializmus vívmányait védelmezi, de a nemzeti önrendelkezés alapján.

7. Említést érdemel végül, hogy az MSzMP hét alapító tagja közül a novemberi fegyveres intervenció pillanatában csak egyetlen egy — Kádár — állt át az oroszok oldalára. A többiek Nagy Imrével együtt a jugoszláv követségen kerestek menedéket (Kopácsi Sándor mindjárt kezdetben szovjet fogságba került). Nagy Imrét 1958 júliusában negyedmagával kivégezték. Losonczy elpusztult a börtönben. Donáth nem vállalta el a felkínált együttműködést. Ő is, Kopácsi is súlyos ítélet után 1963-ban szabadult. Szántó Zoltán a romániai internálásból visszatérve teljes visszavonultságban élt. A hetediket, Lukács Györgyöt, megvédte, sőt bizonyos fokig a közéletbe is visszasegítette világhíre; de köztudomású, hogy a kommunizmus megújulásának november 1-i reményét haláláig nem tagadta meg.

K. P.